

Oude Kerk, 18 augustus 2024

Groene dienst

ds. Carla Borgers

gelezen: Psalm 37 (vertaling Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde)

titel: vermaan, bemoediging en troost

inleiding

Vanochtend klinkt Psalm 37 in de vertaling van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde. Deze psalm is een acrostichon (ook wel *naamdicht* of *lettervers genoemd*). Een acrostichon is een gedicht waarvan meestal de eerste letters van iedere regel of strofe, achter elkaar gelezen, zelf ook een woord of een zin vormen. Denk maar aan het Wilhelmus.

Sommige psalmen zijn ook acrostichons. De beginletters vormen dan geen woord of naam maar de opeenvolgende letters van het Hebreeuwse alfabet. Dit was wellicht als geheugensteun bedoeld voor het reciteren. Dit even als uitleg vooraf. Overigens worden die Hebreeuwse letters straks in de psalmlezing niet genoemd.

overdenking

Lieve mensen, zusters en broeders,
vandaag krijgt u een preek of overdenking in drie delen. Niet de drie delen van de

Heidelbergse Catechismus: ellende, verlossing en dankbaarheid. Nee, een ander drielik werd me aangereikt door de vertaalsters van Psalm 37. Zij schreven boven de psalm de woorden 'vermaan, bemoediging en troost'.

Vermaan, bemoediging, troost. En inderdaad kun je deze drieslag vinden in de psalm.

Ik ga eerst iets zeggen over het eerste woord: **vermaan**.

Voor doopsgezinden zoals ik is het een bekend woord uit onze traditie. Vermaan (of vermaning) werd de preek genoemd die de voorganger zondags uitsprak. In de begintijd van de doperse beweging gebeurde dat vaak op verscholen plekken. Later werden oogluikend schuilkerken toegelaten en nóg weer later mochten die schuilkerken worden uitgebouwd of kwamen er nieuwe kerkgebouwen, gewoon in het zicht van iedereen. Vermaningen werden deze kerken vaak genoemd naar het vermaan of de vermaning die zondags werd uitgesproken door de voorganger, de oudste of vermaner. Pas later kwamen er universitair geschoolde predikanten. Bij het woord 'vermaning' denken de meeste mensen aan het bekende opgestoken vingertje. Vooral Nederlanders schijnen daar goed in te zijn.

Maar een doperse vermaning is veel meer dan dat opgestoken vingertje. Natuurlijk is er die bekende waarschuwing om niet gelijkvormig te worden met de wereld, zoals de apostel Paulus in zijn brief aan de gemeente in Rome schreef. De tekst in de nieuwe vertaling is: "U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar u veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God wil en wat goed, volmaakt en Hem welgevallig is." (Rom. 12:2).

In deze tijd hebben we dat vermaan of die vermaning misschien wel heel hard nodig. De wereld met al zijn mogelijkheden dringt zich soms wel heel brutaal aan ons op. De reclames en aanbiedingen zijn nauwelijks te negeren en doen een dringend appèl op ons als consumenten. Koop, koop, koop! Maar ook dringen mensen die er kennelijk toe doen of denken ertoe te doen ons meningen op die soms lastig te weerleggen zijn.

Meningen -soms heel bizarre- over klimaatmaatregelen, over de 'toevloed' van migranten, over de oorlogen die nu gaande zijn. Soms krijg je het gevoel dat je een hele studie over een onderwerp moet hebben gemaakt om zo iemand van repliek te kunnen dienen. Vaak voel je 'aan je water' wel dat een redenering niet klopt, maar pas later bedenk je wat je er tegenin had kunnen brengen.

Het eerste deel van Psalm 37 is zo'n vermaan. Nee, geen opgeheven vingertje, wél wijze raadgevingen over hoe je om zou kunnen gaan met kwaadwillige mensen en hoe je je leven met God kunt leven. Zoals vers 3 zegt: Vertrouw op de Heer, doe wat goed is, hoed uw trouw in het land waar gij woont. En vs. 7 en 8: Keer u stil tot de Heer en verbeid hem; benijd niet, al bereikt hij zijn doel, de mens die met list weet te werken. Ban uw wrok, laat varen uw toorn; voed geen afgunst: dat sticht louter onheil.

Zo heerlijk menselijk is deze tekst. De dichter kent de mens. Ook wie het goede wil doen laat zich soms toch meeslepen door gevoelens van verontwaardiging, onmacht, verbittering, haat zelfs.

"Keer u stil tot de Heer en verbeid hem..." dat is het vermaan dat ons wijs kan maken en onze gevoelens een andere kant kan wijzen. Bekijk het eens anders, of: laat je niet gek maken.

We zijn zó gewend geraakt om direct te reageren en lik op stuk te geven. Deze vermaningen wijzen een andere weg: heb geduld, wacht op God, neem niet zelf het heft in handen, maar laat het aan hem. Want, zo zegt vs. 11: de ootmoedigen beërven het aardrijk, laven zich aan de volheid des vredes. Een prachtig perspectief!

Het vermaan gaat vanaf vs. 12 over in **bemoediging**.

Een bemoediging in twee delen. Het eerste deel komt tegemoet aan ons menselijke gevoel van wat rechtvaardig is. Boontje zal uiteindelijk om zijn loontje komen, of zoals vs. 17 zegt: De arm van Gods haters wordt machteloos: de Heer geeft de rechtvaardigen bestand. Of, in de nieuwe vertaling: De macht van de zondaars wordt gebroken, maar de HEER zal de rechtvaardigen steunen.

Het tweede gedeelte gaat over de gelovigen die ‘zelfs in tijden van hongersnood voedsel zullen vinden.’ Dat klinkt natuurlijk heel mooi, maar de werkelijkheid in de wereld om ons heen is toch echt even anders. Miljoenen lijden honger en dorst, terwijl we hen toch echt geen kwaadwilligheid of boosaardigheid kunnen verwijten. Sterker nog, zij zijn de weerlozen en de armen waarover de psalm spreekt, de slachtoffers van de kwaadwilligen. Zij zijn de klimaatslachtoffers, de slachtoffers van conflicten en oorlogen. Hun rechten worden geschonden en maar al te vaak moeten ze vluchten; weg van huis en haard, van alles wat hen dierbaar is. Een onzekere toekomst wacht.

En toch zegt de psalm: “straks zijn Gods haters vergaan; die vijandig zijn aan de Heer zijn welhaast als de tooi van de velden verdwenen, verdwenen in rook.” En even verderop: “Die hij zegent beërven het aardrijk, dan zijn uitgeroeid die hij vervloekt.”

Ja, bemoediging hebben we nodig. Of deze woorden in de wereld waarin wij leven ook écht bemoedigend zijn betwifel ik. Hoewel...de gedachte dat de dictators, de vele mensen met bloed aan hun handen uiteindelijk het loodje zullen leggen zou velen als muziek in de oren klinken.

Als ik goed lees dan denk ik dat de teneur van de psalm deze is: leef zoals God dat van je vraagt: rechtschapen, eerlijk, meedogend, vrijgevig en rechtvaardig. De haters, de kwaden, de onbarmhartigen – het door hun gedane kwaad zal zichzelf straffen.

Van de bemoediging gaan we bijna naadloos over naar de **troost**.

Want nee, het gaat in onze wereld niet zoals we het graag zouden zien. De aarde zucht en steunt onder de voortgaande druk van onze begerigheid. De leefruimte van veel dieren wordt steeds kleiner vanwege de ruimte die de zich vermeerderende mensheid inneemt. Ecosystemen leggen het loodje, voedselketens worden doorbroken, waardoor soorten verdwijnen. De rommel die we de lucht inblazen en in het water en op het land achterlaten breekt niet alleen ons op. Maar ondanks al die feiten bekeren we ons niet massaal tot een andere, rechtvaardiger manier van leven. Rechtvaardig voor alles wat leeft. Het zijn de enkelingen die de omslag maken van een leven waarin ‘hebben’ voorop staat, naar een leven waarin ‘zijn’ steeds belangrijker wordt.

Schuilt daarin dan niet de troost die we zo nodig hebben? Is het niet troostrijk te weten dat er kleine oases in onze samenlevingen zijn waar het leven anders is? Waar mensen het leven proberen te leven zoals het is bedoeld, met eerbied en zorg voor het leven, voor al het geschapene.

In vs. 37 staat: "Zie toch de rechtschapene aan, houd het oog gericht op de oprechte; hij leeft voort, de drager van vrede." Ze zijn er, die mensen die de vrede zoeken, die de vrede dragen en voortbrengen. Dát ze er zijn biedt troost omdat ze ons vertellen dat er toekomst is zolang zij er zijn. Zolang zij zich tot de Heer keren. Mensen die in het spoor van Jezus trachten de vrede dichterbij te brengen.

Mensen zoals aangesproken in de zaligsprekingen. Zij die het kwade mijden en het goede doen. Zij zijn het die het land bewonen.

Mensen als Daoud Nassar, de Palestijnse boer die met zijn familie die vrede probeert te leven op zijn boerderij nabij Bethlehem. Tent of Nations is de naam van die plek.

Als jaren komen daar vrijwilligers -ook uit Nederland- helpen bij de olijvenoogst en vormen er tegelijk een buffer tussen deze Palestijnse familie aan de ene kant en de joodse kolonisten en het Israëliëse leger aan de andere kant. In de afgelopen week was hij te zien in Nieuwsuur. Een klein item te midden van het wereldnieuws was het. Maar wel een item waar troost van uit gaat. Misschien wel juist vanwege het kleine, het breekbare dat van deze mens uitgaat.

Vermaan, bemoediging en troost. Deze drie hebben we hard nodig in een wereld in crisis, een wereld die op zijn kop lijkt te staan, maar die tegelijk wonderschoon is. Het komt aan op onze gerichtheid, onze levenshouding. Ook wij kunnen zelf zulke kleine oases zijn van vrede, van zuiverheid, van gulheid, van barmhartigheid - tot vermaan, bemoediging en troost van velen. Amen.